

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version:

Holmberg, E.; Lehtinen, M.; Markusas, L.; Rantanen, J.; Nummela, A. (2021) Så länge det finns hopp finns det liv. *Vård i fokus* 4 : 46–49.

Så länge det finns hopp finns det liv

av Emilia Holmberg & Marina Lehtinen & Lina Markusas & Julia Rantanen & Anne Nummela

I artikeln sammanfattas examensarbetet "Så länge det finns hopp finns det liv" skrivet av två sjukskötarestuderande och två socionomstuderande vid Yrkeshögskolan Novia, Åbo. Examensarbetet ingår i projektet Drömjobb? Som handledare fungerade projektansvarig lektor Anne Nummela samt lektor Daniela Sundell.

Syftet med arbetet var att undersöka om det förekommer hopp hos offer för människohandel och hur det tar sig uttryck enligt de professionella de kommer i kontakt med.

Människohandel

Människohandel är ett grovt brott mot personens frihet, hens liv gränslas och är ett människorättsbrott. Människohandel innebär rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer (1). I en människohandelssituation sätter förövaren sitt offer i en underkastad situation och utnyttjar personer för att själv få ekonomisk vinning eller annan nytta (2).

Olika former av människohandel kan vara utnyttjande av arbetskraft, tvångsäktenskap, tvingande till tiggeri, brottslighet samt bedrägeri, tvingande till strid, olaglig organhandel eller

olaglig adoption (3, 4).

Enligt migrationsverket har offren som söker hjälp fördubblats under de senaste två åren (5).

Hopp

Erik Erikson, en av de första utvecklingspsykologerna som forskat kring hopp hos barn, hade en teori om att hopp är ett affektivt tillstånd som föds vid barnets tidiga anknytning. Med detta menar han att om barnets känslomässiga behov tillgodoses, lär barnet sig att lita på andra, vilket i sin tur ger det förmågan att kunna hoppas (6).

Hopp påverkar hur människan tänker och hur

personen uppfattar olika händelser. Känslan formar inte bara människans beteende, den motiverar, ökar uthålligheten och möjliggör för personen att leva vidare och inte ge upp.

De flesta teoretiker anser att hopp inte är en känsla, utan snarare en dynamisk, kognitiv och motiverande process (7). En person som hoppas har riktat sin uppmärksamhet mot en bättre framtid. Om nuet skulle vara präglad av förtvivlan, skulle känslan av hopp, som är framtidsorienterat, bidra till att nuet blir tolerabelt (8).

Hopp sägs vara en skyddsfaktor för mental och psykisk hälsa och inte en riskfaktor. Trots detta behöver hopp inte alltid vara till fördel för hälsan. Det har forskats kring att personer som känner mycket hopp är mindre benägna att påbörja till exempel rehabilitering för drogmissbruk, än de som känner mindre hopp. Det kan bero på att personer med en högre känsla av hopp kan se fler vägar att bli fri från beroendet, vilket betyder att de kan tycka att rehabilitering är deras sista väg ut. De kan känna att de kan ta hand om problemet själv och det kan bero på att de på grund av sin höga känsla av hopp inte inser att deras problem behöver professionell hjälp (9).

Metod

Undersökningen i examensarbetet tillämpade en kvalitativ forskningsmetod. Metoden valdes för att ge läsaren en djupare förståelse för temat. Som litteraturanlys användes narrativ metod (10, 11).

Fjorton möjliga informanter tillfrågades om intervju, nio svarade och fem tackade ja till intervju. Informanterna som tackat ja arbetade alla inom olika områden och alla kom i kontakt med människohandel i sitt arbete. Detta bidrog till att intervjuvaren blev mångsidiga.

Resultat

För informanterna betydde hopp att man vill göra olika saker i livet samt att man har en positiv framtidstro. Alla informanter var eniga om att offren de har kommit i kontakt med har känt hopp men att de har uttryckt känslan på olika sätt. Några informanter ansåg att offren har uttryckt hoppet

genom att söka hjälp och via detta uttrycker sitt hopp om att få hjälp ur denna jobbiga situation samt sitt hopp om framtiden. Av svaren framkom även att offren uttrycker hoppet genom sin tro och religion. Informanterna tolkade att samtliga offer har hopp om en bättre framtid genom att de stannar kvar i människohandeln, då de inte vet att de är offer samt att de bli utnyttjade.

Den professionella kan bidra till offrets känsla av hopp genom att stöda, lyssna, respektera och icke inge falskt hopp. En viktig del i den professionellas arbete är att stöda offret. Detta är något som kommer upp flera gånger i olika sammanhang och som informanterna har uttryckt på olika sätt.

Det kan också konstateras att systemet inte stöder alla, offer kan falla i skymundan. Det är därför viktigt att den professionella kan hålla koll på att processen inte stannar och blir ofullständig. Det är hoppningivande att känna att den professionella göra sitt yttersta för att processen fortskrider.

Alla offer kan inte ta emot alla former av hjälp, de flesta klarar endast av att ta emot konkret hjälp så som vård i olika former eller att den professionella hänvisar till organisationer så som Hjälpssystemet för offer för människohandel.

Känsla av hopplöshet

Hopplöshet är ett fenomen som de professionella upplevde att förekommer hos offer. Offren känner hopplöshet inför framtiden. Trots detta ser de professionella att offren har en känsla av hopp men det går upp och ner. Oftast leder det till att offren inte ser någon nytta med hjälpen. Det gör att de tappar hoppet på människorna som försöker hjälpa dem. På grund av detta är offren inte kapabla att självmant komma ut ur sin situation och det kan leda till större problem. Förhoppningar kan inte ges till någon annan, personen behöver skapa eller upptäcka förhoppningarna själv.

Slutsatsen från intervjuerna och teorin var, enligt de professionella, att offren känner både hopp och hopplöshet, men det uttrycker sig på olika sätt.

Bemötande

Människan behöver hopp för att kunna fortsätta framåt. Som professionell har man ett ansvar över offren. Yrkesetiken ska vägleda den professionellas verksamhet. Inom både hälso- och socialvården ska också de etiska principerna beaktas. Olika grupper av professionella träffar ofta samma person, målet är att personen ska bli bemött lika av alla, med en god vård, omsorg och service. Som professionell bör man visa respekt och acceptera alla människor man möter. Finlands sjuksköterskeförbund beskriver att sjukskötaren till exempel ska lyssna och leva in sig i patientens situation och varje patient ska vårdas enligt hens vårdbehov (14).

För att den professionella ska kunna hjälpa offret att hålla hoppet uppe, måste man fundera på vilka sätt man kan hjälpa på. Det måste redas ut vad offret har gått igenom, vilken trauma hen blivit utsatt för. Efter det kan känslorna och tankar bearbetas. Hjälp och stöd kan betyda en vän som finns där för offret. Det måste byggas en tillit mellan sjukskötare och offer. Därför är det viktigt att se till att man inte ger falska förhoppningar eller lovar sådana saker som inte kan uppfyllas. Som professionell kan man erbjuda hjälp men om hen klarar av att ta emot hjälpen eller inte beror på människan själv. För att kunna ta emot hjälp behöver offret förstå att hen är ett offer och blivit utnyttjad.

Diskussion

Syftet med arbetet var att undersöka om det förekommer hopp hos offer för människohandel och hur det tar sig uttryck enligt de professionella de kommer i kontakt med.

Så länge det finns hopp finns det liv, är ett uttryck som ofta konstaterats högt i gruppen under examensarbetets gång. Samtidigt har man funderat om det är så.

Citat till höger väckte många tankar, samt hjälpte oss under arbetet i processen med examensarbetet. Frågor som uppstod ur detta citat var tex hur länge finns hoppet kvar hos en människa som blivit utsatt för människohandel? Tappar man hoppet eller håller man fast vid hoppet ända

”Så länge vi har hopp ser vi meningen i vårt liv; förlorar vi det så har vi bara två möjligheter: antingen att ta sitt liv eller att välja den enkla vägen: överleva, vegetera, vara i världen bara därför att vi är där.” Václav Havel (15).

tills man fått hjälp? Att dessa tankar väcktes lade även grunden för hela arbetet, då det var via dem som syftet utformades. Även senare under processen har skribenterna flera gånger gått tillbaka till citatet, till exempel vid utvecklingen av intervjufrågorna och då den slutgiltiga rubriken för arbetet fastslogs.

Skribenterna anser att projektet bör fortsätta för att få kunskapen om människohandel att öka. För att få en fortsättning på projektet skulle det förslagsvis kunna handla om att utarbeta informationsmaterial för andra stadiets studerande. Ett annat förslag på fortsättning till projektet är att studera andra känslor ett offer för människohandel kan uppleva. Det skulle vara bra för den

professionella att veta hur de kan stöda offer också emotionellt. Offren kan ha psykiska störningar, till exempel PTSD (posttraumatiskt stressyndrom). På detta sätt blir människohandel mera synligt, vilket gör att identifiering av flera fall kan göras.

Emilia Holmberg

Socionomstuderande, YH Novia

Marina Lehtinen

Sjukskötarestuderande, YH Novia

Lina Markusas

Socionomstuderande, YH Novia

Julia Rantanen

Sjukskötarestuderande, YH Novia

Anne Nummela

Projektansvarig lektor, YH Novia

REFERENSER

1. Europarådet. Europarådets konvention om bekämpande av människohandel. Europarådets Konvention om bekämpande av människohandel (Internet) (hämtat 14.1.2020). Warsava: Europarådet; 2005. Hämtat från: www.regeringen.se/4adac8/contentassets/aeb6ad6c-ba544b5918fcef417cb1fac/europaradets-konvention-om-bekampande-av-manniskohandel.
2. Fonden för inre säkerhet. Vad är människohandel (Internet) (hämtat 15.1.2020). Hämtat från www.ihmiskauppa.fi/sv/manniskohandel.
3. International Organization for Migration. Avaa ovi avulle (Internet). Helsinki: International Organization of Migration. Pro-tukipiste; 2019. (hämtat 17.2.2020). Hämtat från: <https://pro-tukipiste.fi/ihmiskauppa/tunnista-ihmiskauppa/>.
4. MTV uutiset. Ihmiskaupan uhrien kauhut Suomessa: Pakkoavioliittoja ja kerjäämiseen pakottamista – Maahanmuuttovirasto: hyväksikäytettyjen määrä rajussa kasvussa (Internet): 15.1.2020. (hämtat 18.1.2020) Hämtat från: www.mtvuutiset.fi/artikkeli/ihmiskaupan-uhrien-kauhut-suomessa-pakkoavioliittoja-ja-kerjäämiseen-pakottamista-maahanmuuttovirasto-hyvakskaytetyjen-maara-rajussa-kasvussa/7691322#gs.t7tup2.
5. Yohani S C, Larsen D J. Hope lives in the heart: refugee and migrant children's perceptions of hope and hope-engendering sources during early years of adjustment. Canadian Journal of counselling. 2009; 43(4).
6. Safri T. Hope: A psychological perspective. Indien: Indian Journal of Positive Psychology.
7. Kristoffersen, N. J. Profession och ämnesområde - utveckling, värdegrund och kunskap 1. Stockholm: Liber AB; 2016.
8. Gallagher M W, Lopez S J. The Oxford Handbook of Hope. New York: Sheridan Books Inc; 2018.
9. Trost J. Kvalitativa intervjuer. Lund: Studentlitteratur AB; 2014.
10. Starrin B, Svensson P-G. Kvalitativ metod och vetenskapsteori. Lund: Studentlitteratur; 1994.
11. Hadjipanayps A, Stiris T, Neubauer D, Michaud, P-A, Crawley F P. Child trafficking in Europe: what is the paediatricians's role? European journal of pediatrics. 2018; 6.
12. Nilsson H J, Tzvetkova A. Ett inre skydd mot traumatisering, en studie om mentalisering, emotionsreglering oeg integrerat trauma. Lund: Sverige; 2014.
13. Finlands sjuksköterskeförbund rf. Etiska riktlinjer för sjukskötare (Internet): 1996. (hämtat 12.2.2020) Hämtat från: <https://sairaanhoitajat.fi/wp-content/uploads/2020/01/Etiska-riktlinjer-för-sjukskötare.pdf>.
14. Wiklund G L, Bergbom I. Vårdvetenskapliga begrepp i teori och praktik. Lund: Studentlitteratur; 2017.